

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Філологічний факультет
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Кафедра романо-германської філології**

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**25 травня 2022 р.
м. Полтава**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Філологічний факультет
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Кафедра романо-германської філології**

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

25 травня 2022 р., м. Полтава

Полтава
2022

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії;

Дорогань-Писаренко Людмила, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень Полтавського державного аграрного університету, кандидат економічних наук, професор;

Сизоненко Наталія, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент;

Дедушно Алла, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент;

Матвієнко Леся, старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук;

Мокляк Оксана, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук.

Затверджено до друку вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 7 від 03.05.2022 р.).

**УДК 81 : Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : зб.
008 : 316.74 матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 25 травня
М 74 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. 286 с.**

До збірника ввійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, подані до організаційного комітету III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика».

У збірнику висвітлено актуальні проблеми репрезентації національно-мовної картини світу; діалогу національних культур (лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний, етнолінгвістичний та літературознавчий аспекти); соціокультурної та психологічної парадигми міжкультурного спілкування, теорії та практики перекладу в контексті міжкультурної комунікації; представлено інноваційні технології викладання української та іноземних мов.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, здобувачів вищої освіти ступенів вищої освіти бакалавр, магістр.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для студентів та аспірантів).

© ПДАУ, 2022

© Автори статей, 2022

Луньова Тетяна

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ПЛАТФОРМИ TED TALKS ДЛЯ
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВІСТИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ»
ЗА МЕТОДОЛОГІЄЮ CLIL

242

Liulka Viktoriia, Dedukhno Alla

THE USE OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES AS AN
INNOVATIVE APPROACH TO THE TEACHING OF FOREIGN
LANGUAGES

245

Островська Карина

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІЛОВІЙ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ
НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

248

Перебийніс Юлія

ІГРОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ ДО ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ТЕМАТИКУ

250

Полєжаєв Юрій

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ЗАСОБАМИ ТРЕВЕЛ-
МЕДІАТЕКСТУ

254

Савенкова Олена

СКЛАДНІ ІМЕННИКИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ ТА СПОСОБИ ЇХ
ПЕРЕКЛАДУ В ТЕКСТАХ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

256

Сосой Галина, Дейнека Світлана

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ
ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

259

Токуєва Наталія

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА)

263

Хом'якова Ольга, Нечипоренко Світлана

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ЕКСКУРСІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ ЯК ІНОЗЕМНИХ

267

4. Олійник О. В. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ. *Лінгвістичні дослідження* : збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2014. Вип. 38. С. 238–246. URL: <https://irbis-pbuv.gov.ua>

5. Постоленко І. Ефективне навчання англійської мови дистанційно. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2015. № 1 (23). С. 104–108.

6. Сидоренко І. А. Дистанційна освіта як сучасний метод викладання іноземної мови. URL: <https://www.kamtsl.kpi.ua>

Наталія Токуєва,
кандидат педагогічних наук,
Полтавський державний аграрний університет

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА)

У процесі викладання української мови як іноземної викладачі використовують різноманітні форми, засоби й методи навчання: і колективні, й індивідуальні. Незважаючи на те що основна кількість годин, згідно з навчальними планами, відводиться на колективні форми навчання, викладачі намагаються якнайбільше застосовувати засоби й методи індивідуалізації навчання, що є надзвичайно важливою й ефективною умовою саме дистанційної форми навчання іноземних громадян, яка через різні причини набула актуальності в наш час.

Поняття «індивідуалізація навчання», його форми, методи й засоби прямо чи опосередковано були предметом вивчення багатьох українських та зарубіжних учених. Більшість із них розглядають індивідуалізацію навчання як організацію навчального процесу з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (В. Володько, О. Кірсанов, Г. Кумаріна, В. Онищук, В. Федчик та ін.), як

реалізацію індивідуального підходу, коли під час роботи з колективом досягається педагогічний вплив на кожного учня (О. Бударний, В. Гладких, Є. Рабунський, І. Унт та ін.). Найбільш доцільною та застосовною в роботі з іноземцями видається думка відомого українського педагога В. Онищука, який розглядав індивідуалізацію навчання як комплекс організаційних, дидактичних і методологічних заходів для створення найбільш ефективного навчального середовища та вказував на три рівні реалізації принципів індивідуалізації навчання: вивчення та врахування загальних особливостей учнів у їхньому розвитку; застосування засобів диференційованого підходу; використання прийомів індивідуального підходу [1].

Засоби індивідуалізації широко розкриваються в сучасному особистісно-орієнтованому навчанні, що визначається розвитком особистісних функцій індивіда та гармонійним поєднанням освітнього стандарту з особистим навчальним досвідом кожного учасника навчального процесу. Необхідно вказати, що на етапі передвищої освіти іноземні громадяни перш за все потребують цілого комплексу адаптаційних заходів: від психолого-педагогічної діагностики, аналітичної психолого-педагогічної роботи, спрямованої на врахування індивідуальних та національних особливостей у підготовці навчально-методичного матеріалу, до консультаційної та корекційно-розвивальної діяльності у системі нових для них методів та умов навчання.

Необхідність індивідуалізації навчального процесу на початковому етапі навчання іноземців української мови пов'язана із специфікою навчання нерідною мовою, рівнем сформованості їхнього лінгвістичного апарату, суттєвими відмінностями в початковому рівні загальноосвітніх знань іноземних громадян та в здатності дотримання головних складових «уміння вчитися» (мотивації навчання; постановки, виконання, дій контролю та оцінки навчальних завдань тощо), а також з індивідуальними особливостями сприйняття й засвоєння інформації, формування мовленнєвих навичок та умінь.

Цікавий досвід роботи описала харківська дослідниця І. Семененко, яка в науковій розвідці «Проектування індивідуально-пізнавальних маршрутів іноземних студентів у процесі набуття ними професійних компетенцій» розробила один із засобів індивідуалізації навчання іноземців, що полягає в організації їхнього просування за індивідуальними освітніми маршрутами, які вимагають створення спеціальних педагогічних умов для можливості вибору способів, форм і методів навчання, що дозволяє підтримувати різні освітні інтереси студентів у процесі навчання та сприяє професійно-особистісному розвитку кожного студента під час вирішення тих чи інших завдань у межах окремої навчальної дисципліни [2, с. 206–207].

Практика додаткових занять і консультацій, яка в багатьох випадках є доречною та приносить певний успіх у роботі з іноземцями, має й певні негативні сторони: іноді подібне перенавантаження завдає шкоди заняттям з інших дисциплін і не веде до покращення навчального процесу в цілому. Ефективним засобом заповнити прогалини в знаннях іноземних громадян без виходу за межі нормативів і конкретних організаційних форм є індивідуалізація в умовах колективних форм навчання. Така організація навчального процесу, звичайно, повинна враховувати індивідуальні особливості; рівень знань, умінь, навичок навчальної діяльності; психологічні, ментальні, релігійні, національні особливості кожного іноземця, що має призвести до узгодження змісту навчання й темпу презентації нового лексико-граматичного, лінгвокраїнознавчого чи загальнонаукового матеріалу з можливостями й мотивами іноземців на всіх етапах навчального процесу, а особливо на підготовчому, пропедевтичному, курсі. Безумовно, викладач не повинен через низький рівень базової підготовки іноземців знижувати темпи подачі матеріалу чи його складність; навпаки, узгодження має на меті адаптацію іноземців до сприйняття навчального матеріалу у потрібному викладачеві темпі подачі та на достатньому рівні його складності. А отже, підбір навчальних матеріалів для дистанційного навчання

української мови на початковому етапі повинен містити: основну презентацію з граматичними таблицями та прикладами й повторну презентацію у вигляді тренувальних вправ різного виду складності, починаючи з ілюстративного матеріалу, графічного пояснення поетапного виконання кожного завдання, виділення відмінкових закінчень чи певних дієслівних форм, граматичних моделей, схем побудови різного типу речень тощо.

Дистанційна форма навчання, як показав досвід, не може замінити мовне середовище, яке є ключовою умовою успішного навчання нерідної мови, але, наприклад, підготовлені навчальні матеріали у вигляді електронних презентацій істотно розширюють можливості друкованих підручників за рахунок звукового супроводу чи відеороликів, ефектів анімації тощо. Навчальна робота з мультимедійними презентаціями оптимізує освітній процес, розширює обсяг інформації, сприяє більш міцному засвоєнню та підвищує інтерес іноземців до навчання, привчає до плідної самотійної діяльності. Індивідуальні завдання у вигляді презентацій, наприклад, під час роботи над помилками після виконання домашніх чи тестових завдань, контрольних робіт, творів чи переказів допомагають іноземцеві не лише усвідомити й закріпити певні лексико-граматичні норми, а й провести адекватну самооцінку навчальних досягнень, результатом якої стане конкретизація особистісно орієнтованих завдань та формування інтелектуальної активності, логічного мислення, творчого підходу до роботи, свідомого й відповідального ставлення до навчання.

Таким чином, можна зробити висновок, що реалізація принципів індивідуалізації навчання української мови як іноземної є ефективним засобом оптимізації навчального процесу, що сприяє підвищенню рівня пізнавальної діяльності іноземних громадян, їхньої компетенції та особистісного розвитку в процесі мовної підготовки до вступу в українські виші.

Джерела та література

1. Онищук В. А. Дидактика современной школы : пособие для учителя. Киев : Рад. школа, 1987. 351 с.
2. Семененко І. Проектування індивідуально-пізнавальних маршрутів іноземних студентів у процесі набуття ними професійних компетенцій. *Навчання*

іноземних студентів в Україні: традиції, реалії, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 20 листопада 2015 року. Полтава : ПДАА, 2015. С. 204–209.

Ольга Хом'якова,
кандидат культурології,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
Світлана Нечипоренко,
старший викладач,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ЕКСКУРСІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ ЯК ІНОЗЕМНИХ

Особливості ситуації, що склалася в наші дні у світі та Україні, відрізняються тотальним переходом у цифрове середовище всієї освітньої сфери. Для зменшення втрат у навчанні багато країн звернулися до дистанційного навчання як засобу пом'якшення наслідків втрати навчального часу. У цій ситуації стає актуальною можливість вивчати українську й англійську мови як іноземні дистанційно, поза безпосереднього контакту з викладачами.

Для іноземних студентів процеси інкультурації в країні навчання та адаптації в закладах вищої освіти погіршуються культурним шоком, причинами якого є мова, стосунки з представниками іншої культури, повсякденне життя, організація побуту та освітнього процесу, форми дозвілля, гігієнічні норми та фізичне здоров'я.

На думку К. Оберга, «культурний шок – це первісна реакція індивідуальної та групової свідомості на зіткнення індивіда або групи з інокультурною реальністю» [3; 44].

Одним із результативних способів подолання культурного шоку є формування, контроль та підтримка мотивації вивчення української та